

učinenu pod bitím, bol nezmyselne daný k dispozícii 7. odboru, ktorý ho tak stíkol, že bol celý zakrvavený.

Dr. Binovský a dr. Kosorín boli uprostred novembra zbití. Prof. dr. Lanárovi bol vyrazený zub a utrpel vážny otras mozgu, takže po dvoch mesiacoch ešte stále vracia.

Ing. Baníkovi, tajomníkovi Strany slobody, urobili také tržné rany, že sa mu prádlo prilepilo na telo. Podobne sú trýznené aj ženy. (*Hlas: Co to má dělat se Staškovou velezradou?*) Ženám sa ukazujú zápisnice, že manžel sa im priznal k nevere, manželom sa ukazujú zápisnice, že manželka sa k niečomu podobnému priznala, aby psychologicky vplývali na týchto. Bitie vedie ten istý konfident, ktorý mal v Žiline zrážku s dr. Joskom, istý Předák, ale 50 % ľudí, ktorí bitie prevádzajú, sú ľudia z Prahy alebo tunajší Maďari. (*Výkriky.*) Vyznačuje sa hlavne nejaký Běl, alebo Biel s niekoľkokrát zmeneným menom. (*Výkriky.*) Vyskytoval sa už za prvej republiky Československej v Komárne a okolí, a nie s dobrou povest'ou.

Siedmy odbor aj predtým trýznil ľudí. Poslucháč Vysokej školy obchodnej Ján Májek z Ružomberka, najmladší brat v Španielsku - (*Hlas: Kolik za to dostaneš dolarů?*) Ja som už skúšku národnú zložil za pengö, pán kolega - padlého Jozefa Májeka, v občianskej vojne bojoval spolu s Lacom Holdošom, po voľbách asi v júni alebo v júli 1946 pri jednej príležitosti bol predvedený so skupinou študentov na políciu, Benešova ulica, ako sám rozprával, a keď sa ohradzoval proti polic.(ajnej) väzbe, udretý bol nejakým politickým agentom päšťou do obočia nad ľavým polokom tak, že mu celé oko podbehlo (*Výkriky.*) - Vyšetrite si, prosím pekne, cestou toho, kto bol bitý, on vám povie - a ešte 8 dní po prepustení z polície mal fialový znak vo veľkosti mužskej päste. Májek bol držaný na polícii 4 dni. Údajne ho prepustili s tým, že podpísal vyhlásenie, že proti nemu nepoužili žiadneho násillia a že k úrazu pod okom došiel pádom na schodišti.

Alebo prípad nadporučika Večeru, ktorý bol oznámený vojenskému súdu a na ktorého aj Povereníctvo vnútra podalo trestné oznámenie a kde desiatí občania na čele rímsko-katolíckeho farára z obce Čáry dokázali, že ako nesvedomito v prítomnosti Večeru ich stíkli. Títo ľudia to už dosvedčili a napriek tomu náprava nie je. Na Povereníctve spravodlivosti a u vyšetrujúceho sudcu je asi 25 zápisníc, kde sa vyšetrovanci sťažovali na bitie a kde sudca ihneď na mieste samom rany alebo následky bitia zistil. Veľká väčšina vyšetrovancov na krajskom súde v Bratislave odvolala výpovede učinené na polícii a odôvodňovala to týmto náznakom.

Žiadam s tohto miesta slávne predsedníctvo snemovne, aby prikázalo patričnému parlamentnému výboru tieto veci vyšetriť, a to čím skôr, a podalo tomuto slávnemu zboru, ako aj širokej verejnosti objektívnu správu. (*Hlasy: Kdo podepsal ten dopis? - Hluk.*)

Digitální knihovna. Ústavodárné NS RČS 1946 – 1948 – stenoprotokoly. 89. schůze. Čtvrtek 18. prosince 1947.

Dokument č. 144

Reč Michala Géciho, poslanca za Demokratickú stranu v Slovenskej národnej rade 19. decembra 1947 na zasadaní pléna.

Predseda SNR Dr. Jozef Lettrich: Ako ďalší prihlásený je člen SNR pán Michal Géci.
Člen SNR Michal Géci.¹¹

Slávna Slovenská národná rada! Dovoľujem si zaujať stanovisko k vyhláseniu povereníka vnútra, taktiež mu dať niekoľko otázok a zároveň na tieto otázky niektoré, ktoré boli

¹¹ Michal Géci po oslobodení pôsobil ako ústredný tajomník Democratickej strany, neskôr sa stal oblastným tajomníkom DS v Košiciach.

nadhodené zodpovedať. Demokratická strana zhodnocuje prácu príslušníkov Národnej bezpečnosti, ktorí ju konali poctivo a čestne v záujme republiky a podľa platných zákonov a nariadení, ale Demokratická strana taktiež odsudzuje činnosť tých príslušníkov Národnej bezpečnosti, ktorí zneužili zákon počas vyšetrovania o zavádzaní vyšetrujúce spôsoby, aký nepoznal ani stredovek. Ľudia, ktorí sa zúčastnili, alebo zúčastňujú rozbíjania republiky, treba potrestať, potrestať podľa platných zákonov republiky československej. Nikdy nie spôsobom aký používali Nemci, fašisti, alebo nacisti vôbec. Proti týmto spôsobom slovenský národ povstal, preto tieto spôsoby dnes znova nemožno uplatňovať. Pre našu republiku vyhovujú jedine spôsoby demokratické a tie spôsoby sú najlepšie vyjadrené v zákonoch republiky československej. Sprisahanci majú a budú odsúdení, podľa dokazovania ich viny, ale jedine súdmi riadnymi súdmi, ktoré zabezpečujú objektivitu a nebude na nich robený stranický nátlak zvonka. Iný spôsob súdenia je protiústavný. Na zabezpečenie republiky československej musíme dbať, aby boli všetci účastníci sprisahania rovnako stíhaní. Stranícke záujmy nesmú sa stavať nad záujmy štátu a preto žiadame a trváme, aby boli stíhaní aj provokatéri, ktorí sú taktiež účastníci rozbíjania republiky československej. Nie je možné, aby ľudia, ktorí rozširujú protištátne letáky aj keď im je to dokázané boli na slobode, len preto, lebo sú robené zásahy vládných činiteľov a stíhanie proti nim zastavené. Či toto sa nemá klasifikovať ako vlastizrada? Rozširovanie protištátnych letákov, príslušníkmi istej strany je robené v záujme republiky? Žiadame bezpodmienečne aj v tom skorú nápravu. Demokratická strana rozbíjačov republiky odsúdila hneď od začiatku, t.j. ešte v roku 1945 a dovoľujem sa spýtať pána povereníka, kedy proti týmto rozbíjačom, ktorí rozbíjali republiku už v 1945 roku podnikne nejaké stíhanie? Lebo tí ľudia, ktorí sa o republike, československej vláde, pánu prezidentovi a Slovenskej národnej rade aj na verejných zhromaždeniach vyslovovali až hanebne nemôžu byť zárukou našej Československej republiky a jej demokratickej samostatnosti. Žiadame pána povereníka vnútra, aby aj proti týmto bolo zákonne zakročené. Žiadame a trváme, aby všetkých rozbíjačov a sprisahancov čím skôr súdili. Odsúdili bez výnimky straníckej príslušnosti. Nie je možné len jednu časť odsúdiť pre tú istú činnosť a tých druhých ponechať voľne, aby mohli vhodný čas zákerne vraziť dýku do tela našej republiky. V záujme republiky a jej bezpečnosti osvedčujeme sa že tak, ako v minulosti tak aj dnes stavíme sa proti všetkým tým, ktorí by chceli porušiť bezpečnosť nášho štátu, ale sme aj proti tým, ktorí by chceli alebo už zneužili zákony republiky československej. Preto dávam niekoľko otázok menom klubu členov Slovenskej národnej rady za Demokratickú stranu, pánu povereníkovi gen. dr. Ferjenčíkovi.

Kto je Fero Paňko? Je v rukách bezpečnostných orgánov, alebo nie? Má povereník vnútra vedomie o tom, že počas vyšetrovania odhalených protištátnych akcií bezpečnostné orgány zbierali materiál na skandalizovanie činníkov Demokratickej strany? Že sa obvinených vytypovali, či majú akú vedomosť o tom, že sú napríklad predseda Demokratickej strany Dr. Jozef Lettrich, bývalý podpredseda vlády Ján Ursíny, bývalý podpredseda Zboru povereníkov Rudolf Fraštacký, bývalý povereník zdravotníctva, poslanec Emanuel Böhm, bývalý povereník výživy Kornel Filo a iní spojení s protištátnymi živlami, spojení s protištátnymi emigrantmi, či predseda DS v USA nenaväzoval s nimi styky, či ich mravne alebo hmotne nenapomáhal a keď v tom smere orgány VII. odboru Povereníctva vnútra nič nezistili vypočúvali obvinených aj na rozličné okolnosti súkromného života týchto činiteľov, spisovali s obvinenými také zápisnice, ktoré si potom ponechali a súdu neodovzdali. Kto nariadil takýto protizákonný postup? Čo VII. odbor Povereníctva vnútra ním sleduje? Minister vnútra na ústrednom výbore Komunistickej strany Slovenska v Bratislave dňa 4. decembra 1947 tvrdil, že sa na troskách rozbitých sprisahaneckých skupín organizujú nové a že niektorí činitelia politickí pracujú a spolupracovali a zúčastňovali sa velezradnej činnosti napriek tomu, že v Prahe opäť a opäť krásnymi slovami zdôrazňovali svoju lojalitu a oddanosť republike. Aké dôvody na toto vážne obvinenie má v rukách VII. odbor Povereníctva vnútra a ktorých

činných politikov sa ono týka. Prečo nebola o tom vydaná úradná správa? Či si nechávajú bezpečnostné orgány takýto materiál, ak ho vôbec majú, na vhodnejšiu príležitosť, sleduje sa tým len záujem bezpečnosti štátu? a nie aj stranícko - politický zápas? Či v službách sú niektoré orgány VII. odboru v službách štátu a či aj niekoho iného? Je pravda, že hoci orgány VII. odboru Povereníctva vnútra dva razy zatkli dozorcovi väzňov vo väznici Krajského súdu v Bratislave Hrivnáka, hoci od posledného prepustenia na slobodu uplynul už celý mesiac Povereníctvo vnútra dosiaľ nepodalo naňho trestné oznámenie. Buď to bolo nepodstatné obvinenie a dvojnásobné väznenie menovaného, alebo sa bezdôvodne zdržiava riadne trestné pokračovanie, ktoré sa bez trestného oznámenia nemôže ani len započat'. Z doterajších úradných správ o bratislavských protištátnych prípadoch vychádza najavo trápny rozpor medzi postojom bezpečnostných a justičných orgánov. K veci: Ako je to možné, že ide o rozdielne síce, ale predsa len o orgány toho istého štátu. Je pánu povereníkovi známe, že na VII. odbore Povereníctva vnútra, prevádza vyšetrowanie aj súkromná osoba, ktorá nie je bezpečnostným orgánom, ale úradníkom banky, čo je neprípustné, neplatné a zákonom ako trestný čin zakázané? Pýtam sa pána povereníka vnútra, či vie, kto je Jakub, Čermák, Bel? A pozná pán povereník ich činnosť na Národnej bezpečnosti? O ktorých sa všeobecne hovorí, že pri vyšetrowaní trýznia? V letných mesiacoch tohoto roku údajne pre veľkú horúčavu bola zatavená exhumácia hromadného hrobu v Petržalke. V tomto hrobe je pochované asi 50 osôb, medzi ktorými sú len dvaja starší muži, 12 detí a ostatné majú byť ženy. Tieto osoby zlikvidovala začiatkom júla 1945 istá skupina ľudí, ktorí popravovali osoby údajne o ktorých predpokladali, že majú u seba alebo vo svojom byte peniaze a cennosti. Tieto popravy sa robili údajne bez ohľadu na to, či sa pozitívne vedelo o politickej spoľahlivosti alebo nespoľahlivosti postihnutých. Pýtame sa pána povereníka vnútra, kedy a ako mieni tento tragický prípad uviesť do poriadku? Či pánu povereníkovi je známe, že istá skupina po oslobodení zriadila si v Moste v Čechách odbočku stanice Národnej bezpečnosti Handlová a že pod touto firmou v Moste popáchala niekoľko ťažkých zločinov. Jedným z tejto spoločnosti mal byť istý Bublík, ktorý teraz vystupuje pod menom Želenský a ktorý dňa 12. novembra 1947 v Prievidzi pred viacerými svedkami verejne vyjadroval, že neuznáva československú vládu, ani prezidenta Republiky, okrem toho je Jozef Bublík podozrivý, že v mesiaci apríli 1946 zabil osobným autom zn. Opel - Kapitán na moravsko - slovenských hraniciach dvoch československých vojakov a napokon, že stanica NB podala na Jozefa Bublíka trestné oznámenie pre používanie falošného mena. Či pán povereník vnútra hodlá z bezpečnostného zboru a zo služieb Povereníctva vnútra prepustiť osoby, ktoré boli organizované a mimoriadne sa exponovali za tzv. slovenského štátu vo fašistických spolkoch a organizáciách, najmä v Hlinkovej garde a Domobrane. Okrem toho, či hodlá odstrániť aj tie osoby, ktoré bojovali proti partizánom a v povstaleckej armáde? Ako aj tie osoby, ktoré sa mimoriadne vyznamenali v boji proti bratskej sovietskej armáde a prípadne za tento boj boli mimoriadne povýšené, alebo vyznamenané. Vieme, že podobné osoby dosiaľ nerušene sedia na svojich miestach, ba dokonca už po oslobodení boli o niekoľko hodností povýšení. Tu spomínam len mjr. Vraždu. Dňa 14. 11. 1947 pred príchodom prezidenta na Slovensko bola vydaná Povereníctvom vnútra úradná správa o odhalení protištátneho sprisahania a v nej bolo konštatované, že protištátnou skupinou bol pripravovaný atentát na hlavu štátu. Prečo dosiaľ neboli verejnosti oznámené mená páchatel'ov, ktorí atentát pripravovali, podrobnosti o atentáte a ako bolo proti páchatel'om zakročené. V mesiaci novembri t. r. vyšla brožúra „Spiknutí proti republice“ vydaná Ministerstvom vnútra. Prvá veta úvodu brožúry znie: „Státní bezpečnostní orgány dokončili vyšetrowání rozsáhlého protistátního spiknutí na Slovensku.“ Keďže toto vyšetrowanie bolo skončené ešte v mesiaci novembri, pred výjdením uvedenej brožúry, ako vysvetlí pán povereník skutočnosť, že vyšetrowací materiál s vyšetrowanými bol odovzdaný súdnym orgánom až v polovici decembra. Ako príloha č. 32 brožúry je zverejnený protištátny leták, ktorý podľa citovanej brožúry bol rozširovaný v okolí

Žiliny. Vie pán povereník o tom, že v danom prípade ide o leták, ktorý bol rozširovaný v okrese Gelnickom, t. j. bol vyhadzovaný z vlaku, páchatel' bol na mieste pristihnutý, páchatel' bol pred Národnou bezpečnosťou usvedčený, ale na zákrok, ako som už spomenul predtým, bol Krajským súdom v Levoči prepustený na slobodu. Pýtam sa tiež pána povereníka, či vydanie brožúry o sprisahaní nie je porušením služobného tajomstva, keďže sú v nej uvedené také skutočnosti, ktoré mali zostať utajené až do súdneho skončenia celej akcie. Ako vysvetlí pán povereník skutočnosť, že redakcie istých časopisov dostávali a uverejňovali podrobnosti o výsledkoch vyšetrovania o sprisahaní, hoci tým marili správny a nestranný jeho chod, či neznámymi a dosiaľ nezistenými osobami tuná prezradené aj úradné tajomstvo. Ako vysvetlí pán povereník skutočnosť, že už viac ako mesiac pred zaistením primátora Dr. Kyselého, bolo vo verejnosti rozširované, že Dr. Kyselý je vtiahnutý do sprisahania a že takéto tvrdenie priniesli aj niektoré časopisy. Prosím pána povereníka, aby láskavo zistil, prečo pred voľbami roku 1946 nápadne rýchlo bol vydaný poručíkovi Ludvígovi cestovný pas do cudziny, hoci niektoré úradné miesta proti vydaniu pasu mali námietky, za akým účelom cestoval niekoľkokrát do Viedne. Pýtam sa pána povereníka, či má o tom vedomosť, že do Viedne do toho istého kláštora donášali isté osoby vysielané z Bratislavy protištátne letáky a tieto letáky, že boli potom rozosielané na Slovensko a to hlavne exponentom Demokratickej strany. Či má pán povereník vedomosť, že do onoho kláštora odchádzal aj Rudolf Komandera a na čí pokyn? O činnosti VII. odboru konkrétne môžem poslúžiť aj zápisnicami a tu si dovoľím prečítať niekoľko úryvkov zo zápisnice, ktoré mám momentálne poruke. „24. mája predpoludním bol som zavolaný z mojej cely na II. poschodie kde som bol nadporučikom Večerom a asi 7 až 6 pomocníkmi vypočúvaný. Nadporučík Večera ma prítomným predstavil rečou, v ktorej ma označil za vraha, bruchopasnika a pod. nato mi rozkázali, aby som sa vyzul, kľakol na stoličku zložil nohy do hromady, začali ma biť po chodidlách gumovými palicami, keď ma zbili po nohách musel som si sadnúť, ruky zložiť, gumovými palicami ma bili po rukách. Keďže som toto trýznenie už nemohol vydržať, hodil som sa zakaždým na zem. Musel som znovu vstať a trýznenie pokračovalo ďalej. Trvalo to asi 1 1/2 hodiny okrem bitia gumenými palicami bol som udretý päšťou do brady, sluchu a do pravej strany úst, čo mi spôsobilo krvácanie.. Po tomto musel som si obuť topánky, hoci som mal veľmi opuchnuté nohy a odvliekol som sa do svojej cely, kde som 5 dní nemohol na nohy sa postaviť a pohyboval som sa len šmykom po kolenách.“ To je úryvok zápisnice. /Hlas z lavice: „Odkiaľ ju máte?“/

Iná osoba. „23. mája bol som i s viacerými odvezený na nákladnom aute do Bratislavy. Začali ma znovu vyšetrovať a biť po rukách žilami potom som musel dať ruky na stôl dolu dľaňami a začali ma po nich znovu biť žilami. Medzi tým prišiel ich vedúci a držal mi reč, hovoril, že čo nám dala Demokratická strana urobiť, Ďuriš vám porobil dráhy a majetku vám dá koľko chcete honov. Kvetko čo vám dal? Ten vám /odpusťte, že musím sa tak vysloviť/ naserie. Potom ma zase vyšetrovali, na to musel som sa vyzuť kľaknúť si na stoličku, pričom mi dali do rúk druhú stoličku, ktorú som musel držať so zviazanými rukami. Takto ma bili z oboch strán po celom tele, kým som neodpadol. Jeden z nich ma bil retiazkou, ktorá mala na konci zámok, čo mi pri každom šľahnutí spôsobilo nesmierne bolesti. Potom ma priviedli do inej malej izby, kde bol obraz, ktorý znázorňoval, ako nemeckí vojaci trýznili slovenských vojakov, aby som sa na tento díval. Pri tomto ma zase bili päšťami po hlave.“

Úryvok ďalšej zápisnice. Poznnamenávam, že sú to originálne zápisnice. /Hlasy: „odkiaľ ich máte?“/

23. mája bol som zaistený. Asi o 11. hodine v noci predvolali ma na II. poschodie na výsluch. Žiadali ma, aby som vypovedal, že pán farár Čierny na komunizmus a ja som spolu s pánom farárom navádzal Kolára na vraždu. Vyšetrujúci vyťahol pištoľ, ktorú položil na stôl, zdvihol si rukávy a päšťami ma bil do tváre takže som bol celý dokrvavený. Keď ma takto zbili, potom som sa ku všetkému priznal tak, ako si to oni žiadali. Na druhý deň, t.j. 24. mája m. r.

volali ma znovu asi o 11. hodine predpoludním na výsluch. V miestnosti do ktorej ma dovedli sedelo asi 6 - 7 mužov, ktorí hned po mojom príchode uzamkli dvere, zatvorili okná, žiadali ma, a by som vypovedal, ako to v skutočnosti bolo. S touto výpoveďou však neboli spokojní a preto mi kázali, aby som si kľakol na stoličku a vyzul sa, dlho som to nechcel urobiť, až keď vytiahli gumové obušky som sa vyzul a kľakol si, pričom ma jeden chytil za vlasy /Hlasy z lavice: "To je pre Americkú Jednotu, To je vládna strana"/ a dvaja ma mlátili gumovými obuškami. Bili ma po celom tele, pri tomto bití sa vystriedali asi štyria / Hlasy: „Alebo chcete odhaľovať sprisahancov, alebo chcete pomáhať Ďurčanskému? Ukradne zápisnice a potom ich číta!"/. /O 16.15 hodine členovia KSS opustili zasadaciu miestnosť./ že som nemohol stáť ani na nohách. Po tomto ma prevzal iný vyšetrojúci, ktorý ma odviedol do inej miestnosti, kde so mnou spísal zápisnicu, čo odo mňa chceli to som im povedal a priznal. Začal ma už päťami biť po tvári tak že som takmer ohluchol, súčasne mi tento vytýkal prečo nie som komunistom, prečo idem za Lettrichom, za poslancom Vidom a za americkými, anglickými lordami. Poukazovali na to, že som robotník a za nimi som mal ísť. Vyšetovaní¹² keď ma zbili nútili ma, aby som sa po izbe prechádzal, čo som ja nemohol urobiť. Vyhrážali mi, že rozpáleným železom ma k tomu prinútiť, keď som toto počul, s napnutím všetkých síl a za veľkých bolestí som sa prechádzal, pričom oni poukazovali, ako dobre viem chodiť. Poznámavam ešte ďalej, že pri výsluchu v trestnej veci proti nadporučikovi Večerovi pri prevádzaní pred vojenského prokurátora, tým čo ma vyšetrovali počas môjho zaistenia, poznal som niektorých medzi nimi mjr. Baláža, ktorý ma tiež bil. Nakoniec žiadam pána povereníka vnútra Dr. Ferjenčíka o nápravu a odpoveď na uvedené otázky. Verím, že náprava príde, lebo zákony obchádzať a zneužívať je trestné a kto to urobil, musí byť tiež potrestaný podľa platných zákonov a nariadení. Keby sa tak nestalo, bol by koniec nášmu dobrému menu, našej demokracii nielen doma, ale i v zahraničí, bol by koniec spravodlivosti, koniec slobode, pre ktorú sme Republiku Československú utvorili a vlastnou krvou nášho národa obnovili. /potlesk/.

Slovenský národný archív Bratislava, f. Úrad Predsedníctva Slovenskej národnej rady, inv. č. 101, kart. 92

Dokument č. 145

Hodnotenie agentov Štátnej bezpečnosti o podpredsedovi vlády Štefanovi Kočvarovi

Dosavadní poznatky o dr. Štefanu Kočvarovi

O dr. Štefanovi Kočvarovi, min. radcovi ministerstva spravodlivosti, bytom Praha I., Národní tř., je z pramenů ministerstva vnitra, odboru VII., referát SL, známo prozatím jej toto:

Dr. Kočvara má naprostou důvěru agrárního křídla DS. Je důvěrným přítelem Ursínyho, Hodži a téměř všech vedoucích politiků DS, kteří ho navštěvují v Praze. Má prý byt i v Bratislavě, kde má rozsáhlé společenské a politické styky.

Když byl vyslán do výboru pro tvoření nové ústavy republiky, upínaly se k němu i nádeje lidí, že zásadním trváním na prosazení nejkrajnějších slovenských požadavků do ústavy dosáhne, že nedojte ve lhůtě k dokončení ústavy. Nakolik splnil Kočvara toto očekávání lidí, není známo. Je však jisté, že chrání a prosazuje slovenské zájmy do krajnosti.

¹² Doslovná formulácie z originálneho textu.